

Bijbelstudie 8 Jakobus

Gedeelte: Jakobus 4:13-17

1. Zingen: Ps. 49:4
2. Gebed
3. Lezen: Jak. 4:13-17 en Luk. 12:13-21
4. Mededelingen – zie briefje secretaresse

Inleiding

1. Met vers 13 begint weer een nieuw gedeelte dat tot en met vs. 17 loopt – het is een van de bekendste gedeeltes uit de brief van Jakobus → we spreken nog steeds over het ‘voorbehoud van Jakobus’ - hierin richt Jakobus zich tot een bepaalde categorie onder zijn lezers, te weten de handelsreizigers en de kooplui – overigens wijzen de kantt. erop dat we niet alleen aan de handelsmensen moeten denken: ze zeggen van het koopmanschap: ‘onder deze ene soort van menselijke voornemens en bekommelingen worden alle andere mede verstaan, en deze alleen genoemd, omdat bij dezelve het meeste gebrek hierin gevonden wordt’.

2. In vs. 4 van dit hfst. was al sprake van de ‘vriendschap der wereld’ – welnu, hier hebben we met een staaltje van wereldzin te maken – de manier waarop Jakobus al meteen in dit vers die handelsreizigers en kooplui in de gemeente aanspreekt, is heel levendig en indringend – ‘welaan nu gij’ – hij gebruikt het jargon van de kooplieden – het lijkt alsof Jak. hun wat ironisch nadoet: zo spreken zij ook – welaan! opschieten! – maar het klinkt hier ook een beetje dreigend: ‘en nu gij!’ – voor jullie heb ik ook een woord! – voor het besef van Jak. beschikken deze leden van de gemeente veel te snel en te stellig over ‘vandaag en morgen’ – ja, zij menen zelfs voor een heel jaar in één keer plannen te kunnen maken – hoe zelfverzekerd zij in dit opzicht wel te werk gaan, laat hij uitkomen in vier werkwoorden, die hij telkens met ‘en’ verbindt – reizen, ‘overbrengen’ = verblijven, [koopmanschap] drijven, winst maken – ze hebben alles op een rijtje staan – van het ene succes naar het andere!

3. Maar... in vs. 14 wijst Jakobus die zelfverzekerde plannenmakers erop, hoe onzeker het menselijk bestaan wel is – ze praten in vs. 13 rustig over een jaar, maar wat weten zij eigenlijk van ‘de dag van morgen’? – zie Spr. 27:1: ‘Beroemt u niet over de dag van morgen, want gij weet niet wat de dag zal baren’ – zal er nog wel een morgen voor hen aanbreken? – immers: wat voor kwaliteit heeft hun leven? – het is een damp – zie Ps.39:6: ‘Zie, Gij hebt mijn dagen een handbreed gesteld, en mijn leeftijd is als niets voor U; immers is een ieder mens, hoe vast hij staat, enkel ijdelheid – een damp die snel vergaat – een damp verschijnt even en verdwijnt dan weer – het gaat dus om de snelle vergankelijkheid van het menselijk bestaan aan te tonen – in Jak. 1:10,11 had Jak. dat ook al benadrukt --> ‘En de rijke in zijn vernedering, want hij zal als een bloem van het gras voorbijgaan. Want de zon is opgegaan met de hitte, en heeft het gras dor gemaakt, en zijn bloem is afgefallen, en de schone gedaante van haar aanschijn is vergaan; also zal ook de rijke in zijn wegen verwelken’.

4. Op deze manier probeert Jak. die zelfverzekerde handelsreizigers en kooplui duidelijk te maken, hoe weinig reden zij hebben voor hun plannenmakerij – hun leven is immers veel te ongewis, te onzeker – hierin sluit Jakobus zich opnieuw aan bij het onderwijs van de Heere Jezus --> de gelijkenis van de rijke dwaas in Luk. 12:16-21 – aan de hand van een gelijkenis illustreert de Heere Jezus (1) de betrekkelijkheid van het streven naar bezit en rijkdom en (2) stelt Hij de kortzichtigheid aan de kaak van wie alleen maar voor zichzelf en voor het hier en nu leeft – we hebben hier te maken met een zgn. ‘voorbeeldvertelling’ – net als die van de barmhartige Samaritaan – de hoofdfiguur hier is een landbouwer, wie het in zakelijk en financieel opzicht voor de wind gaat: het eerste wat van de man gezegd wordt is dat hij rijk is en bovendien staat hem de opbrengst van een rijke oogst te wachten: ‘het land van een rijk mens had veel gedragen’ – met zo’n succesvol resultaat in het vooruitzicht ziet de man zich voor een onverwacht probleem gesteld: de opbrengst van het land is zo groot dat zijn huidige opslagruimten niet toereikend zijn om dat allemaal op te slaan – in een alleenspraak (vs.17-19) overlegt hij bij zichzelf welke maatregelen hij moet treffen om de situatie op te lossen – de man komt

tot de conclusie dat hij het beste zijn huidige voorraadschuren kan afbreken om er grotere voor in de plaats te bouwen, die voldoende capaciteit bezitten om de volle opbrengst op te slaan – door zijn goederen in grote silo's op te slaan, dacht de man zich van een onbezorgde toekomst te kunnen verzekeren: voldoende voedsel en inkomsten voor lange tijd ('voor vele jaren') – zodoende zou hij het zich kunnen veroorloven om na gedane arbeid onbekommerd van zijn rijkdommen te genieten – 'eten, drinken en vrolijk zijn' als uiting van oppervlakkig levensgenot dat met God noch gebod rekening houdt – het komt niet in de man op om anderen (armen en behoeftigen) te laten delen in zijn welvaart: hij is uitsluitend op zichzelf gericht --> mijn schuren, mijn gewas en mijn goederen, mijn ziel – hij heeft ook geen andere gesprekspartner dan zichzelf --> hij spreekt zijn ziel aan, d.w.z. hij spreekt gewoon tot zichzelf – dat de dood een vroegtijdig einde zou kunnen maken aan zijn welvaart en zijn ambitieuze plannen zou kunnen verijdelen, had de man niet voorzien – dat God in zijn leven ingrijpt, is dan ook wel het laatste dat hij verwachtte – vanwege zijn kortzichtigheid en zelfgerichtheid wordt hij dan ook gekarakteriseerd als een 'dwaas' – zijn voornemens zullen nooit gerealiseerd worden, omdat hij nog diezelfde nacht zal sterven – en wat heeft hij dan nog aan zijn rijkdommen? – voor wie zal het zijn? – in ieder geval niet voor hemzelf! – God zal zijn ziel opeisen --> het leven is iets dat door God gegeven is en dat op het door Hem bepaalde tijdstip ook weer door Hem kan worden opgeëist, omdat Hij daar recht op heeft – het kortzichtige en op zichzelf gerichte gedrag van de rijke dwaas staat model voor wie alleen maar voor zichzelf leeft en geen rekening houdt met God en zijn medemensen – met name armen, weduwen, wezen en andere behoeftigen.

5. We gaan weer terug naar Jak. 4 – vs. 15 – Jak. ontzegt die handelsreizigers en kooplui niet het recht om plannen te maken – dat kan niet anders – dat moeten wij ook doen – maar hij heeft op hen tegen dat zij daarbij met God geen rekening houden, alsof zij in dat opzicht niet van Hem afhankelijk zouden zijn, Het zou heel anders zijn, als zij op dat punt niet meer zo zelfverzekerd zouden spreken (vs.13), maar in plaats daarvan zouden zeggen: 'Indien de Heere wil' – in dat zinnetje van maar vier woorden stelt Jak. de voorwaarde, waaronder zij als gelovigen voor de toekomst plannen mogen maken – in het officiële spraakgebruik wordt dit aangeduid als het 'jacobei'sche voorbehoud' of het 'voorbehoud van Jakobus' – we moeten hier trouwens wel goed lezen – door de formulering 'Indien de Heere wil en wij leven zullen' kan er een misverstand ontstaan alsof er sprake zou zijn van een dubbele voorwaarde: als de Heere wil én als wij leven – maar dat is niet juist – het moet gelezen worden als: Als de Heere wil dat wij dan leven én als de Heere wil dat wij dan dit of dat doen... – dus: Jakobus stelt voor te leven en plannen te maken vanuit het besef dat we daarin volkomen afhankelijk zijn van de Heere.

6. In vers 16 werpt Jacobus die zelfverzekerde plannenmakers voor de voeten dat zij het tegendeel doen – vandaar het woordje 'maar' om de tegenstelling met het voorgaande vers goed te laten uitkomen – in plaats van te zeggen 'Als de Heere wil' 'roemen zij in hun hoogmoed' – eigenlijk staat er: in hun pocherijen – daarmee doelt Jakobus op de grootspraak, waaraan zij zich bezondigen als ze hun plannen aan het maken zijn – bij dat 'roemen' moeten we in dit verband denken aan zoiets als bluffen – dat zien we ook als er even later over 'zodanige roem' gesproken wordt – dat heeft betrekking op het snoeven van een koopman, die op de markt over zijn eigen product staat op te snijden – maar al zulk roemen is uitgesproken 'boos', d.w.z.: slecht – ze doen alsof ze God er zonder meer buiten kunnen laten – en dat is uit den boze.

8. Zo komen we aan vs. 17 – het is eigenlijk een algemene uitspraak – die kwamen we bij Jakobus al méér tegen – wie dan weet...// wie dus weet – hiermee verbindt hij de vorige verzen met dit vs. 17 – en op deze manier sluit Jakobus dit korte gedeelte af – wat betekent dit vers eigenlijk? – wat betekent dat 'goed doen' hier? – het 'goed doen' in dit vers moeten we lezen als 'juist handelen' – de bedoeling is dus: als je nu weet hoe je goed, dus op de juiste manier moet handelen, en je doet dat niet, dan is het zonde – de kantt. zeggen: 'dat is, die zondigt zwaarder dan degene die het niet weet, en die kan zich geenszins ontschuldigen' – anders gezegd: u hebt de wet en weet wat van u gevraagd wordt – verbind dan dit weten met het doen, anders is het u tot zonde – kennelijk gaat Jak. er hier van uit, dat zij best weten wat 'het juiste doen' inhoudt – toch laten zij dat bij hun plannenmakerij na – als ze dus zo zelfverzekerd blijven praten en hun plannen maken, terwijl ze weten dat dit verkeerd is, dan is dat zonde – zo is dit vers een ernstige waarschuwing als we tegen beter weten en tegen het geweten in, toch de zonde bedrijven waar de wereld, ons vlees en onze hart ons naartoe trekken – zie ook 2 Petr.

2:21 --> daar waarschuwt Petrus de hardnekkige zondaars die tegen Gods gebod in toch in hun zonde volharden, op een ernstige wijze: 'Want het ware hun beter, dat zij de weg der gerechtigheid niet gekend hadden, dan dat zij die gekend hebbende, weder afkeren van het heilige gebod dat hun overgegeven was'

9. Ten slotte: een korte samenvatting van een preek over deze verzen door ds. Van Gelder:

Hij begint met de ernstige vraag hoe het onder ons staat met het besef van de eeuwige dingen – eeuwig wel, of eeuwig wee – de mens heeft een onsterfelijke ziel en moet voor God verschijnen – dominee Van G.: vergis ik me als ik zeg dat we daar weinig meer van bemerken? – we moeten echter beseffen dat we gevallen mensen zijn – aan de verdoemenis zelf onderworpen – nieuwe geboorte nodig – want de dood wenkt ieder uur. Hij heeft drie punten in deze preek:

a. zelfverzekerdheid – vs. 13: plannen maken moet, het is zelfs een opdracht van God, maar ... in welke gezindheid maken we die? – de apostel bestraft hier de zelfverzekerdheid.

b. onzekerheid – vs. 14: Jak. zegt het ons eerlijk – het leven is zo kortstondig – we kijken er naar uit – maar het is spoedig voorbij – voor God is er alleen eeuwigheid – u en ik zijn op reis naar de eeuwigheid.

c. afhankelijkheid – vs. 15-17: de apostel zegt: u kunt beter weten – Gods Woord onderwijst het u – en de praktijk leert het u – die vermetelheid is zonde voor God. Ligt die zonde niet in ons aller leven? – leven zonder God – plannen maken zonder God – een leven leiden zonder werkelijk rekening te houden met Hem – daarom de ernstige vraag: verlangen we werkelijk in afhankelijkheid van God te leven? – zo niet, dan is het zonde – laat dit toch eens echt zonde worden. Maar als we deze waarschuwing naast ons neerleggen, dan is het werkelijk zonde – dan kunnen we in onze zonde sterven. Maar kom nu schreiend tot God met de belijdenis dat we zo verkeerd geleefd hebben – wat is het dan een wonder dat ons verkondigd wordt dat er een Ander tot zonde gemaakt is, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem – welzalig hij wiens zonde is vergeven – dan is de zonde gelegd op het Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt – dan zijn mijn tijden in Zijn hand – ik stel de Heere geduriglijk voor mij, ook in het besef van onze afhankelijkheid.

Zingen: Ps. 49:6